

Gyógyuló orgonák

Egyházunknak háromszázegynéhány orgonája van. Ezek közül, bizony, elég sok a beteg. A gyülekezetek hosszú évtizedekig nem voltak abban a helyzetben, hogy hangszerükre költsenek. Elvileg minden tíz-tizenöt évben szükséges lenne tisztításuk, rendbetételük. Sajnos, ennek betartása legtöbbször elmarad. Ezért örülünk, ha hangszereinkkel mégis történik valami. Az alábbiakban a 2000. esztendőben „meggyógyult” orgonákról számolunk be.

Egyházunk nagy, negyven regiszter körüli orgonái között szerepel a *békéscsabai nagytemplomé* 38 regiszterével, három manuáljával. Az 1824-ben épült mechanikus orgonát 1902-ben pneumatikussá alakították át, de ezzel a hangszer úgy meglassult, hogy a koráljátékon kívül másra nem volt használható. Ezen segített az elektromosítás 1975-ben, amikor egy harmadik manuált is kapott az orgona. Akkoriban csak hazai készítésű elektromágneseket lehetett kapni, a motor is alkalmatlan volt a hangszer légellátására. Több építési megoldás a huszonöt évvel ezelőtti technikát tükrözte. Azóta a templomot renoválták, az orgonába nagyon sok törmelék került. Most végre lehetővé vált a hangszer teljes felújítása: új motor, új mágnesek, korrekt megoldások, teljes tisztítás, intonálás és hangolás. Nemcsak a gyülekezet, hanem a város is rendez a templomban orgonahangversenyeket. Most már nem kell szégyenkeznünk hangszerünkkel még a külföldi orgonaművészek előtt sem. A rendbetételt az Aquincum Orgonagyár végezte.

Másik beteg hangszerünk az 1964-ben bővítéssel épült *irszai* volt. Ebben az időben kezdtünk el újra mechanikus orgonákat építeni. Ez akkoriban újdonságnak számított a hazai orgonaépítészetben. (Az irszai volt az ország negyedik újonnan épített mechanikus hangszer.) A gyakorlatlanságból és a pénztelenségből adódóan sok probléma volt az orgonával, legfőképpen a nehéz billentyűjárással, a gyakori elhangolódással kapcsolatosan. Paulus Frigyes orgonaépítő mester vállalkozott arra, hogy egy teljesen új játszóasztal-belsővel, egy teljesen új szelládával (kicserélve az 1832-ből származó szűk méretűt), számos korszerű mechanikai módosítással, tisztítással, hangolással az orgonát szinte újjávarázsolja. A hangszer átintonálása is sikeres lett. Az első koncertet Kiss Mariann játszotta rajta június 4-én.

A *nagygeresdi*, Tausz Antal által 1874-ben épített orgonát két évvel ezelőtt kétségbeejtő, használhatatlan állapotban találtam. A hangszer megszólaltathatatlan volt. A templom viszont kiemelt jelentőségű műemlék. A Műemlékvédelmi Hivatal engedélye kellett az orgona javításához. Ennek birtokában Kiss István orgonaépítő mester az eredeti állapotnak megfelelően, műemléki elvek betartásával oldotta meg a nehéz feladatot. Módosítás nélküli diszpozíciója Lieblich Gedackt-tal, Harmonica Flötével valóban az előző századforduló hangzását idézi. Átvétele és az avatókoncert július 2-án volt. Ez az orgona példa arra, hogy nincsen megjavíthatatlan hangszer.

Hasonló munkára került sor *Budapest-Ferencvárosban* is. Az orgona bizonytalan származású. A 8 regiszteres, mechanikus csúszkaladás hangszert valószínűleg Angster építette 1889-ben a kaposvári zsinagóga számára. Később egy „műgyűjtő” jutott hozzá, aki 1981-ben eladta a ferencvárosi gyülekezetnek. Az állandó hibák miatt egy idős orgonaépítő vállalta, hogy a gyülekezet egyik helyiségében való lakhatásért karbantartja az orgonát. De ez a karbantartás bizonyos „újítások” és „bővítések” következtében nem járt sikerrel. A lelkész-nő, Szabó Julianna meggyőzte a gyülekezetet, hogy elérkezett az idő a hangszer rendbetételére. A munkát a Sípos-Tarnai cég vállalta. A teljes orgonát szétbontották, sok mechanikai bizonytalanságot megszüntettek, a hangszer intonációját a kis imaterem méretéhez igazították. A kívülről is rendbehozott homlokzat ékességévé lett a szerény istenházának. Kimondhatatlan örömmel fogadta a gyülekezet azt a Bach-hangversenyt, amelyet megújult hangszerükön november 19-én játszottam. A terem közel úgy megtelt hallgatósággal, mint utoljára a lelkésziktatáskor. Számomra is nagy öröm volt, hogy egy használhatatlannak tartott, de megjavított kis hangszeren milyen jól lehetett Bach műveit játszani.

Ez évben meggyógyult *Harta, Rád* és *Szombathely* gyülekezeteinek orgonája is. A háromszáz orgonából összesen hét. Ez bizony nagyon kevés, de mégis valami annak érdekében, hogy a ránk bízott kincsek tovább ne pusztuljanak.

Trajtler Gábor

Az Evangélikus Kántorképző Intézet hírei

Kántortovábbképző tanfolyam és egyházzenei konferencia Fóton

Örömmel tájékoztatjuk kántorainkat és az egyházzene iránt érdeklődőket, hogy az Evangélikus Kántorképző Intézetben Fóton ez év júniusának utolsó hetében *továbbképző tanfolyamot* és *egyházzenei konferenciát* rendezünk.

A továbbképző tanfolyam 2001. június 25-től július 2-ig tart. A résztvevők egyházi ének-himnológia, liturgikus ének, liturgikus orgonajáték és orgona-irodalom-játék, kórusirodalom, valamint karvezetés tárgyakban mélyíthetik el ismereteiket. A tanfolyamra várjuk azok jelentkezését, akik aktív gyülekezeti szolgálatban állnak.

A tanfolyam keretében egyházzenei konferenciát is tervezünk 2001. június 27-től 30-ig. A konferencián az ismeretek bővítése mellett a tapasztalatcserére és az egyházzene aktuális kérdéseinek megbeszélésére is lehetőség nyílik. Erre az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel várunk.

A Evangélikus Kántorképző Intézetben idén is három *kántorképző tanfolyam* várja azokat a fiatalokat, akik zenei előképzettséggel rendelkeznek és az egyházzene iránt érdeklődnek. A tanfolyamok időpontjai: